

Organizing Situational Storytelling Activities to Promote Problem-Solving Abilities of Early Young Children

Niramom Chotpratoom, and Peeraporn Rattanakiat

The Early Childhood Education, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

E-mail: niramontoprathum@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-9114-2902>

E-mail: peeraporn.ra@rmu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-8095-116X>

Received 27/04/2024

Revised 01/05/2024

Accepted 22/06/2024

Abstract

Background and Aims: Engaging children in imaginative storytelling activities is crucial for enhancing their problem-solving skills. It allows them to think critically and make decisions while overcoming obstacles. Children gain emotional intelligence through storytelling as well because it helps them to understand different points of view and develop empathy for characters. By incorporating problem-solving components into these exercises, educators can establish dynamic learning environments that will serve as a solid basis for children's future cognitive abilities. Thus, this research aimed to compare young children's problem-solving abilities before and after organizing situational story activities and the problem-solving abilities of early childhood children after organizing situational story activities.

Methodology: The target group used in this research is early childhood children aged 5 - 6 years, Maha Sarakham Rajabhat University Demonstration School, Mueang District, Maha Sarakham Province. Under the Office of the Higher Education Commission, for the academic year 2023, 18 people were obtained from purposive selection. The tools used in this research include a situation storytelling activity plan and an assessment of early childhood children's problem-solving abilities in 3 areas: problem identification In terms of creating options and problem-solving Using a Pre-Experimental Design, the statistics used to analyze the data were the average. standard deviation and percentage of progress

Results: The research results found that The average problem-solving ability of early childhood children after organizing the Situation Storytelling activity had a value = 28.44, a value = 1.82, higher than before organizing the Situation Storytelling activity, which had a value = 19.50, a value = 4.97, with a percentage of progress equal to 42.73.

Conclusion: Putting together situational storytelling exercises improves early childhood problem-solving skills by an average of 42.73%. This indicates how well these kinds of activities foster cognitive development and get kids ready for new challenges down the road.

Keywords: Storytelling Activity; Problem Solving Ability; Early Childhood

การจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

นิรมล โชติประทุม และ พีระพร รัตนเกียรติ

สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การให้เด็กๆ ร่วมกิจกรรมการเล่าเรื่องอย่างมีจินตนาการเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการแก้ปัญหาของพวกเขา ช่วยให้พวกเขาคิดอย่างมีวิจารณญาณและตัดสินใจไปพร้อมกับเอาชนะอุปสรรคต่างๆ มีความฉลาดทางอารมณ์ผ่านการเล่าเรื่องด้วย เพราะมันช่วยให้พวกเขาเข้าใจมุมมองที่แตกต่างกัน และพัฒนาความเห็นอกเห็นใจต่อตัวละคร ด้วยการรวมองค์ประกอบการแก้ปัญหาไว้ในแบบฝึกหัดเหล่านี้ นักการศึกษาสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบไดนามิกที่จะทำหน้าที่เป็นพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับความสามารถทางปัญญาในอนาคตของเด็ก การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานสถานการณ์ และเพื่อระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมนิทานสถานการณ์

ระเบียบวิธีการวิจัย: กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ และแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการระบุปัญหา ด้านการสร้างทางเลือก และด้านการลงมือแก้ปัญหา โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Pre - Experimental Design สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละความก้าวหน้า

ผลการวิจัย: ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ย = 28.44 ค่า $S.D = 1.82$ สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย = 19.50 ค่า $S.D = 4.97$ โดยมีร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 42.73.

สรุปผล: การรวบรวมแบบฝึกหัดการเล่าเรื่องตามสถานการณ์จะช่วยเพิ่มทักษะการแก้ปัญหาในวัยเด็กได้โดยเฉลี่ย 42.73% สิ่งนี้บ่งชี้ว่ากิจกรรมประเภทนี้ส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความเข้าใจและเตรียมเด็กๆ ให้พร้อมสำหรับความท้าทายใหม่ๆ ในอนาคตได้ดีเพียงใด

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์; ความสามารถในการแก้ปัญหา; เด็กปฐมวัย

บทนำ

การพัฒนาประเทศต้องเริ่มจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก โดยเฉพาะในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นรากฐานสำคัญและเป็นช่วงที่สมองพัฒนาได้เร็วที่สุด หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำคัญของเด็กอายุ 0-6 ปี โดยมุ่งเน้นพัฒนาการที่ครอบคลุม ยึดหลักการเน้นเด็กเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นอย่างมีความหมายและกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อให้เด็กได้ลงมือทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บุคคล และสื่อต่างๆ ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุผล และการคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในระดับสูงต่อไป ในวัยนี้ เด็กก็มีลักษณะการคิดที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ยังไม่สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ การส่งเสริมให้เด็กได้แก้ปัญหาด้วยตนเองผ่านการลองผิดลองถูกเกี่ยวกับสิ่งรอบตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เด็กพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและเพิ่มพูนประสบการณ์ในการคิดเชิงเหตุผลและคิดรวบยอด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้น ช่วงปฐมวัยจึงถือเป็นช่วงวัยที่ต้องการการปลูกฝังและดูแลเป็นพิเศษ เพื่อวางรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาตลอดชีวิต ให้เติบโตเป็นเด็กฉลาดและประสบความสำเร็จในชีวิต การแก้ปัญหาเป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความรู้และความคิดจากประสบการณ์เดิม ประกอบกับส่วนประกอบของสถานการณ์ปัจจุบันที่เป็นปัญหา เพื่อนำมาจัดเรียงลำดับใหม่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง (Bourne, et al., 1971) ทักษะในการแก้ปัญหามีความสำคัญกับเด็กปฐมวัย เพราะเมื่อเกิดปัญหา เราจำเป็นต้องหาวิธีหรือแนวทางการแก้ไขเพื่อกำจัดปัญหานั้น โดยต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และสติปัญญาในการแก้ปัญหา สำหรับแนวทางในการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ครูควรจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง โดยการจัดประสบการณ์หลากหลายรูปแบบที่ทำทลายความสามารถของเด็ก เอื้อต่อการพัฒนาความคิด และสร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระ ไม่เคร่งเครียด ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดการแก้ปัญหาสอดคล้องกับ Bitter, et al. (1989) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมให้เด็กได้คิดแก้ปัญหาควรจัดเป็นกลุ่มย่อย เพราะจะทำให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในการหาวิธีการและเกิดการช่วยเหลือกันเพื่อทำให้งานประสบความสำเร็จ บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ร่วมกันจะช่วยส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาได้ดีและทำให้เด็กได้ฝึกคิดแก้ปัญหาอยู่เสมอ โดยการจัดกิจกรรมการคิดแก้ปัญหาไว้ในกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับวิธีการและกระบวนการจนเกิดทักษะ นอกจากนี้ ศิรินาถ บัวคลี (2549) ยังกล่าวว่าการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหามีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง โดยการจัดประสบการณ์หลากหลายรูปแบบเพื่อทำทลายความสามารถของเด็กซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาความคิดของเด็ก และจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา รวมถึงการฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง

และมีโอกาสฝึกพร้อมกับผู้อื่นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของปียาเจท (Piaget's Theory of Intellectual Development) ที่เน้นให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยเด็กสามารถสร้างความรู้ได้เองผ่านกระบวนการสร้างสรรค์การเรียนรู้ (Constructive Process of Learning) ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง

นิทานเป็นเครื่องมือหรือกิจกรรมที่จะช่วยกระตุ้นความคิดของเด็กๆ โดยธรรมชาติแล้วเด็กในช่วงปฐมวัยยังเล็กเกินไปที่จะรับการเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรมหรือการอธิบายที่เต็มไปด้วยเนื้อหาสาระที่เคร่งเครียด การผูกเรื่องเป็นนิทานจะช่วยให้เด็กสามารถเข้าถึงข้อเท็จจริง โดยนิทานมีลักษณะเป็นการเล่นทางความคิดและจินตนาการ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการทางสมองและสติปัญญาของเด็ก (Tompsonski, et al., 2008) นอกจากนี้ นิทานยังสามารถส่งเสริมด้านสติปัญญาโดยฝึกให้เด็กใช้ความคิดอย่างเป็นระบบ เสริมสร้างจินตนาการ คิดเป็นเหตุเป็นผล มีความคิดละเอียดอ่อน แยกแยะสิ่งถูกผิด และได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ (สุทัตตา จรัสกำจรกุล, 2565) สอดคล้องกับพัชรี คุ่มชาติ (2553) ที่กล่าวว่า นิทานสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาด้านความคิดและจินตนาการสร้างสรรค์ โดยการเล่านิทานช่วยฝึกใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทำให้เด็กรู้จักจับประเด็นและเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้เร็วขึ้น การเลือกนิทานที่เกี่ยวกับการผจญภัยหรืออุปสรรคต่างๆ ให้เด็กพยายามหาวิธีแก้ไขจะช่วยส่งเสริมให้เด็กใช้สติปัญญาไตร่ตรอง และใช้วิธีการแก้ไขปัญหาก็ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเด็กเจอปัญหาจริง ก็จะไม่ท้อถอยแต่พยายามหาวิธีแก้ไขจนสำเร็จ ดวงเดือน แฉ่งสว่าง (2542) ยังกล่าวว่า การกระตุ้นให้เด็กเกิดแรงบันดาลใจจากการฟังนิทานจะทำให้เด็กค่อยๆ ซึมซับพฤติกรรมของตัวละครในนิทาน ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาและพฤติกรรมที่ดีของเด็กอีกด้วย อีกทั้ง กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541) ยังกล่าวว่าการเล่านิทานควรให้เด็กเป็นผู้เล่าเอง เพราะการให้เด็กเล่านิทานและมีบทบาทในนิทาน จะช่วยให้เด็กได้แสดงออกถึงความรู้สึกและขยายความคิดของตนให้กระจ่าง ในขณะที่เล่าควรมีการถามตอบโต้ที่让孩子คิดระหว่างการเล่านิทานด้วย สิ่งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งในด้านสติปัญญา ซึ่งสามารถใช้นิทานเป็นสื่อในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา เนื่องจากนิทานสถานการณ์เป็นการกระตุ้นให้เด็กคิดหาสาเหตุและแนวทางในการแก้ปัญหาโดยการสวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์นั้นๆ กิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์สามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานด้านสติปัญญาที่สำคัญ เมื่อเด็กเติบโตขึ้นจะสามารถนำทักษะการแก้ปัญหาไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีพื้นฐานทางด้านการแก้ปัญหาที่ดีในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมนิทานสถานการณ์
2. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมนิทานสถานการณ์

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา อาจจะมาจากความเป็นจริงหรือสมมติขึ้น มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้กับเด็กในด้านความคิดจินตนาการ สร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ สอดคล้องกับนภายิยา สิริกรกาญจนา (2558) ที่กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาหรือมีผู้แต่งขึ้นเพื่อให้ผู้ฟังได้รับความสนุกสนาน โดยสอดแทรกข้อคิดที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น อีกทั้งนิทานยังสามารถปลูกฝังให้เด็กเป็นคนช่างคิด ช่างถาม และช่างสังเกต ทำให้เด็กเข้าใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากขึ้น และสามารถฝึกใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ได้จากการเล่านิทาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของพัฒนาการทางสติปัญญา (สาวิตรี รุญเจริญ, 2549) การให้เด็กฟังนิทานที่มีคุณค่า โดยเลือกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการผจญภัยหรืออุปสรรคต่างๆ ให้โจทย์ พยายามหาวิธีแก้ปัญหา จะส่งเสริมให้เด็กได้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองและเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสม เมื่อเด็กเจอกับปัญหา เด็กจะพยายามหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นสำเร็จ (ดวงเดือน แสงสว่าง, 2542)

2. การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบสถานการณ์

การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบสถานการณ์เป็นกระบวนการสอนที่ใช้สถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง โดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทและปฏิบัติตามบทบาทและกติกาที่กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติและแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้นๆ โดยครูทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ชี้แนะและควบคุมสถานการณ์เท่านั้น สอดคล้องกับ ทิศนา ขมมณี (2557) ที่กล่าวว่าวิธีการสอนโดยใช้สถานการณ์ให้ผู้เรียนลงไปในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูล และกติกาการเล่น โดยใช้ข้อมูลที่คล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ในลักษณะเดียวกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

การใช้สถานการณ์เป็นรูปแบบกระบวนการที่สามารถฝึกฝนให้ผู้เรียนรู้จักคิดและแก้ปัญหาเมื่อเผชิญกับสภาพการณ์ต่างๆ ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ซึ่งช่วยให้รู้วิธีการแก้ไขปัญหา (สุขสม สิวะอมรรัตน์, 2552) นอกจากนี้ ชาญชัย ยมประดิษฐ์ (2548) กล่าวว่า การสอนโดยใช้สถานการณ์ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะต่างๆ ในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ โดยมุ่งแสวงหาคำตอบจากสถานการณ์ที่จำลองขึ้น และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกการทำงานร่วมกันกับเพื่อนและครูผู้สอน ครูผู้สอนมีบทบาทหลักในการวางแผนการจัดกิจกรรมการ

สร้างสถานการณ์และการกำหนดสถานการณ์ที่น่าสนใจ รวมทั้งการเตรียมสื่อต่างๆ และควบคุมการใช้เวลาในการเตรียมและทำกิจกรรม โดยคอยดูอยู่ห่างๆ เพื่อไม่รบกวนการตัดสินใจของผู้เรียนระหว่างทำกิจกรรมสถานการณ์

3. ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

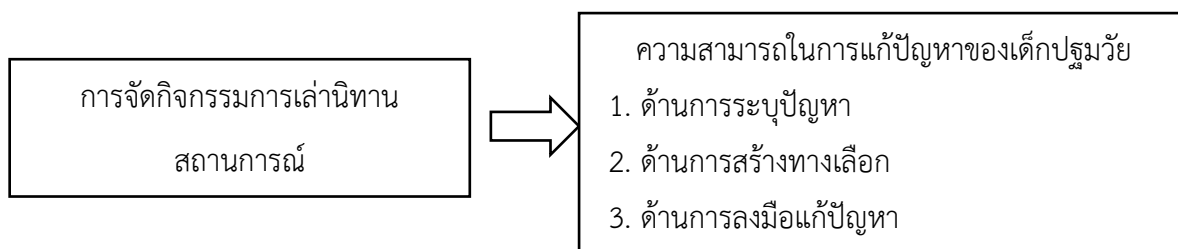
การแก้ปัญหาเป็นความสามารถของบุคคลที่เกิดจากการใช้ความคิดเมื่อเผชิญกับอุปสรรคหรือปัญหาต่างๆ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เดิมในการแก้ไขสถานการณ์และปัญหาที่พบเจอ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหานั้นหรือสนองความต้องการในแต่ละสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม ดวงพร ผกามาศ (2554) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการใช้ความคิดและประสบการณ์ในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ต่างๆ บุคคลจึงพยายามจัดปัญหาด้วยความคิดจากประสบการณ์ตรงและทางอ้อมเพื่อไปสู่จุดมุ่งหมาย ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในวัยเด็ก การคิดแก้ปัญหาจึงเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัย เพราะเมื่อเด็กเติบโตขึ้น เด็กจะสามารถปรับตัวและอยู่ในสังคมได้ดี (อรกษ อุดมสาลี, 2555) สอดคล้องกับศิรินาถ บัวคลี (2549) ที่กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหาเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษา เนื่องจากสภาพปัจจุบันมักมีปัญหาและต้องพยายามคลี่คลายปัญหานั้นให้ได้ ดังนั้น การสอนให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะการแก้ปัญหาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ครูควรจัดประสบการณ์ให้เด็กได้กระทำและค้นพบด้วยตนเอง โดยการจัดประสบการณ์หลากหลายรูปแบบเพื่อท้าทายความสามารถของเด็ก ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาความคิดของเด็ก และสร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระ ไม่เคร่งเครียด ทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิด รวมทั้งฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเองและมีโอกาสฝึกร่วมกับผู้อื่น (ศิรินาถ บัวคลี, 2549)

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปร ซึ่งตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเล่นิทานสถานการณ์ ที่ส่งผลต่อตัวแปรตามคือ ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยกรอบแนวคิดแสดงดังแผนภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย:** กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ปี โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยมีระยะเวลาในการทดลองจำนวน 24 ครั้ง

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย:** การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ 2 ชนิดได้แก่ (1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ และ (2) แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการระบุปัญหา ด้านการสร้างทางเลือก และด้านการลงมือแก้ปัญหา

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 การสร้างและหาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์

3.1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี

3.1.3 กำหนดเนื้อหาสำหรับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ในแต่ละสัปดาห์

ซึ่งใช้ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ 09.00.-09.40 น. ครั้งละ 30-40 นาที รวมทั้งสิ้น 24 เรื่อง โดยขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ มีดังนี้

1. ขั้นกระตุ้นเร้าความสนใจ เป็นขั้นกระตุ้นเพื่อปลุกตื่นความสนใจของเด็กสู่กิจกรรมด้วยการร้องเพลง ท่องคำคล้องจองประกอบการแสดงท่าทางผ่านทางร่างกาย
2. ขั้นการเล่านิทานสู่เงื่อนไขในสถานการณ์ เป็นขั้นที่ครูเล่านิทานให้เด็กฟังด้วยเทคนิคต่างๆ เมื่อเนื้อเรื่องดำเนินมาถึงเหตุการณ์ที่ตัวละครในนิทานไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ครูใช้ถามกระตุ้นความคิดของเด็กเพื่อหาสาเหตุ และแนวทางการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ในนิทาน
3. ขั้นการสร้างสถานการณ์ใหม่ เป็นขั้นที่ให้เด็กร่วมกันแก้ปัญหาสถานการณ์ที่เป็นเงื่อนไขจากสื่อวัสดุ อุปกรณ์ แล้วสวมบทบาทเป็นตัวละครในนิทาน เพื่อให้เกิดเป็นสถานการณ์ใหม่และดำเนินเรื่องของนิทานให้จบลง

4. ขั้นสรุปสถานการณ์ เป็นขั้นที่เด็กและครูร่วมกันสรุปถึงสาเหตุแนวทางและการลงมือแก้ปัญหาจากสถานการณ์เพื่อให้การดำเนินเรื่องนิทานจบลง

3.1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ที่ได้รับการปรับปรุงและแก้ไขเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาความถูกต้องและครอบคลุมของเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ ความเหมาะสมของกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอน

3.1.5 ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ ตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณค่าของกิจกรรม

3.1.6 นำผลการประเมินการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่านมาวิเคราะห์ข้อมูล และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ ผลการพิจารณาคุณภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ ได้คะแนนเฉลี่ยที่ระดับ 4.80 มีความเหมาะสมมากที่สุด

3.1.7 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

3.2 การสร้างและหาคุณภาพของแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

3.2.1 ศึกษาหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย

3.2.2 สร้างแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย และคู่มือแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย จำนวน 5 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 6 คะแนนจำนวนทั้งหมด 30 คะแนน ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลผลระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของปัญหาของเด็กปฐมวัยในภาพรวมและจำแนกรายด้าน ดังนี้

ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยคะแนนเต็ม 30 คะแนน เกณฑ์การแปลผล แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 24.01–30.00 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดีมาก

คะแนน 18.01–24.00 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดี

คะแนน 12.01–18.00 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 6.01–12.00 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 0.00–6.00 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับน้อยมาก

ด้านการระบุปัญหา ด้านการสร้างเล็ง ด้านการลงมือแก้ปัญหา คะแนนเต็มด้านละ 10 คะแนน เกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 8.01 – 10.00 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดีมาก

- คะแนน 6.01– 8.00 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับดี
คะแนน 4.01– 6.00 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 2.01 –4.00 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย
คะแนน 0.00 –2.00 ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับน้อยมาก

3.2.3 นำแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม

3.2.4 นำผลการประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในการสร้างแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและสอดคล้องกับจุดประสงค์

3.2.5 หาค่าดัชนีความสอดคล้องและปรับปรุงแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.08-1.00

3.2.6 จัดพิมพ์ฉบับจริงเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มที่ศึกษาในการวิจัยครั้งต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง Pre - Experimental Design ผู้วิจัยดำเนินการทดลอง แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองโดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับเด็กและชี้แจงขั้นตอนในกิจกรรมการเล่นทิสถานการณ์และการปฏิบัติกิจกรรมการเล่นทิสถานการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยได้เข้าใจ

2. นำแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาทดสอบ (Pre-test) ก่อนการจัดกิจกรรม

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเล่นทิสถานการณ์ตามแผนการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ ซึ่งทำการทดลองในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30-40 นาที รวมทั้งสิ้น 24 ครั้ง

4. เมื่อดำเนินการทดลองครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการประเมิน (Post-test) หลังการจัดกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาลักษณะเดียวกับแบบประเมินที่ใช้ก่อนการจัดกิจกรรม

5. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยไปทำการวิเคราะห์ โดยวิธีการทางสถิติ และสรุปผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

5.2 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean), การหาเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation), การหาร้อยละความก้าวหน้าของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยระหว่างก่อนจัดกิจกรรมกับหลังการจัดกิจกรรม

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนของแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์มาหาร้อยละความก้าวหน้าโดยแยกเป็นด้านการระบุปัญหา ด้านการสร้างทางเลือก และด้านการลงมือแก้ปัญหา ดังปรากฏในตาราง

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์

ความสามารถในการแก้ปัญหา ของเด็กปฐมวัย	N	K	ค่าร้อยละ ก่อนทดลอง	ค่าร้อยละ หลังทดลอง	ร้อยละของ ความก้าวหน้า
1. ด้านการระบุปัญหา	18	10	88.75	118.00	29.25
2. ด้านการสร้างทางเลือก	18	10	53.13	106.00	52.87
3. ด้านการลงมือแก้ปัญหา	18	10	71.25	117.33	46.08
รวม	18	30	88.75	118.00	42.73

ผลการวิเคราะห์จากตารางพบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้นในทุกๆ ด้าน โดยมีร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 42.73 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์มีผลทำให้ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถในการแก้ปัญหา ก่อนการจัดกิจกรรม นั้นหมายความว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ส่งผลให้ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยรวมสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ ด้านการระบุปัญหา มีร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 29.25 ด้านการสร้างทางเลือก มีร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 52.87 และ

ด้านการลงมือแก้ปัญหา มีร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 46.08 แสดงว่าหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ทำให้ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยสูงกว่าทุกด้านก่อนได้รับการเล่านิทานสถานการณ์ นั่นคือ การเล่านิทานสถานการณ์ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีทักษะด้านการระบุปัญหา ด้านการสร้างทางเลือก และด้านการลงมือแก้ปัญหาสูงขึ้น

ตอนที่ 2 ศักยภาพระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนของแบบประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านทั้งก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์มาหาค่าสถิติ คะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแยกเป็นด้านการระบุปัญหา ด้านการสร้างทางเลือก และด้านการลงมือแก้ปัญหา ดังปรากฏในตาราง

ตารางที่ 2 ตารางค่าสถิติแสดงระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์

ความสามารถในการ แก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย	N	K	ก่อนทดลอง			หลังทดลอง		
			\bar{X}	S.D	ระดับ	\bar{X}	S.D	ระดับ
1. ด้านการระบุปัญหา	18	10	7.88	1.81	ดี	9.83	0.38	ดีมาก
2. ด้านการสร้างทางเลือก	18	10	4.72	1.48	ปานกลาง	8.83	1.24	ดีมาก
3. ด้านการลงมือแก้ปัญหา	18	10	6.33	2.24	ดี	9.78	0.42	ดีมาก
รวม	18	30	19.50	4.97	ดี	28.44	1.82	ดีมาก

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.2 เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 19.50$, S.D. = 4.97) และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 28.44$, S.D. = 1.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านการระบุปัญหาอยู่ในระดับดี $\bar{X} = 7.88$, S.D. = 1.81 ด้านการสร้างทางเลือกอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 4.72$, S.D. = 1.48 และด้านการลงมือแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี $\bar{X} = 6.33$, S.D. = 2.24 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา ด้านการระบุปัญหาอยู่ในระดับดีมาก $\bar{X} =$

9.83, S.D. = 0.38 ด้านการสร้างทางเลือกอยู่ในระดับดีมาก \bar{X} = 8.83, S.D. = 1.24 และด้านการลงมือแก้ปัญหาอยู่ในระดับดีมาก \bar{X} = 9.78, S.D. = 0.42

อภิปรายผล

การจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์สามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นทั้งโดยรวมและรายด้าน ซึ่งสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ในทุก ๆ ด้าน โดยมีค่าร้อยละของความก้าวหน้าเท่ากับ 42.73 สามารถอธิบายได้ ดังนี้

ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์มีความสำคัญเนื่องจากเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้สื่อวัสดุและอุปกรณ์ที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงผ่านการทดลองผิดลองถูกและการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 กิจกรรมนี้เน้นให้เด็กได้แก้ไขปัญหาจากสถานการณ์จริง โดยการคิดหาสาเหตุของปัญหา ค้นหาแนวทางการแก้ไขที่เหมาะสม และตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้เด็กยังได้รับโอกาสในการใช้ความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ภายใต้การสนับสนุนจากสื่อวัสดุที่ครูจัดเตรียม ครูทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและให้ความช่วยเหลือ แต่เด็กเป็นผู้คิด วางแผน และร่วมมือกันในการแก้ปัญหาเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey (1976) ที่กล่าวว่าวิธีการสอนที่ดีควรให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเผชิญสถานการณ์จริง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการค้นพบด้วยตนเองและพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาให้สูงขึ้น ศิรินาถ บัวคลี (2549) กล่าวว่า การส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาคือให้ครูเป็นผู้จัดประสบการณ์ที่ทำให้เด็กได้เรียนรู้และค้นพบด้วยตนเอง โดยมีการจัดประสบการณ์หลากหลายรูปแบบเพื่อท้าทายความสามารถของเด็กและสร้างบรรยากาศที่เป็นอิสระ ไม่เคร่งเครียด ซึ่งทำให้เด็กเกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลิน กิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์มีขั้นตอนที่เด็กต้องปรึกษากันเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา จากนั้นช่วยกันจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์และวางแผนในการลงมือแก้ปัญหา ในกรณีที่เด็กไม่สามารถแก้ปัญหตามแผนได้ เด็กๆ ในกลุ่มจะปรึกษากันเพื่อหาทางออกโดยใช้วิธีการใหม่ในการแก้ปัญหจนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของไวทสกี้ (Vygotsky, 1994; อ้างอิงจาก อธิภรณ์ ภักดี, 2550) ที่กล่าวว่าเด็กจะสามารถพัฒนาสติปัญญาและทักษะการแก้ปัญหาได้ดีขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ผู้ใหญ่ ครู และเพื่อน ซึ่งในขณะที่ทำงาน เด็กจะเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายหรือที่เรียกว่า Zone of Proximal Development (ZPD) ซึ่งทำให้เด็กไม่สามารถแก้ปัญหาได้โดยลำพัง แต่จะได้รับการแนะนำและช่วยเหลือจากผู้มีประสบการณ์มากกว่า เช่น ครูหรือเพื่อน การจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์มีขั้นตอนที่เด็กต้องร่วมมือกันในการหาวิธีแก้ปัญหา โดยปรึกษาและช่วยกันจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และวางแผนในการดำเนินการ ซึ่งการทำงานร่วมกับผู้อื่นในกิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและสติปัญญาของตนได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

ขั้นกระตุ้นเร้าความสนใจเป็นขั้นแรกในการเริ่มกิจกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลุกตื่นความสนใจของเด็ก ก่อนเข้าสู่กิจกรรมหลัก ผ่านการร้องเพลงและท่องคำคล้องจองพร้อมการแสดงท่าทางประกอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องในนิทาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2560) เสนอว่า ขั้นตอนนี้เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมและกระตุ้นให้เด็กมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่อไป โดยการใช้เพลงและคำคล้องจองในกิจกรรมนี้จะมีระยะเวลาสั้นๆ และมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสนุกสนานและกระตุ้นใจในเด็ก อีกทั้งเยาวพา เดชะคุปต์ (2542) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยว่า การใช้เพลงและดนตรีในการจัดกิจกรรมสามารถทำให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานและคลายความกังวล ซึ่งจะสร้างบรรยากาศที่ไม่เคร่งเครียดและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมเคลื่อนไหวร่างกายตามบทเพลงอย่างอิสระ การทำเช่นนี้จะกระตุ้นให้ร่างกายของเด็กตื่นตัวและกระตุ้นใจ มีแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ในขั้นต่อไป นอกจากนี้ แนวคิดของอารี พันธมณี (2546) เสริมว่า การทำให้เด็กมีความสุขผ่านกิจกรรมที่ใช้เพลงและดนตรีนั้น ควรให้เด็กฟังเพลง ร้องเพลง และเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายประกอบเพลง เนื่องจากเด็กปฐมวัยชอบเสียงเพลงและการเคลื่อนไหว ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีอารมณ์สนุกสนานและพร้อมที่จะเรียนรู้ในขั้นถัดไป

ขั้นการเล่านิทานสู่เงื่อนไขสถานการณ์ เป็นขั้นตอนที่ครูเล่านิทานให้เด็กฟัง โดยใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อกระตุ้นความคิดของเด็ก เมื่อนิทานดำเนินมาถึงเหตุการณ์ที่ตัวละครประสบปัญหาและไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ ครูจะให้การถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กหาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ในนิทาน ตัวอย่างเช่น ในเรื่องนิทานสถานการณ์ “ตั้งแคมป์แสนสนุก” ซึ่งมีเงื่อนไขสถานการณ์คือ ตัวละครไม่มีเต็นท์สำหรับพักอาศัย ครูจะให้การถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดหาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหา จากนั้นครูจะนำอุปกรณ์ต่างๆ มาให้เด็กดูและสนทนาเพื่อซักถามว่าอุปกรณ์เหล่านั้นจะสามารถใช้สร้างเป็นที่พักอาศัยได้อย่างไร และวิธีการนี้จะช่วยแก้ปัญหาตามสถานการณ์ในนิทานได้อย่างไรตามความคิดของแต่ละกลุ่ม ขั้นการเล่านิทานสู่เงื่อนไขสถานการณ์สอดคล้องกับแนวคิดของนกเนตร ธรรมบวร (2544) ที่กล่าวว่า คำถามเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการเรียนรู้และช่วยพัฒนาความคิดของเด็กปฐมวัย การใช้คำถามอย่างถูกวิธีสามารถกระตุ้นพัฒนาการทางสติปัญญาและกระบวนการคิดของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขั้นนี้ ครูจะเปิดโอกาสให้เด็กได้ตอบคำถามโดยใช้คำถามปลายเปิด เช่น การถามว่า “เพราะเหตุใดตัวละครในนิทานถึงไม่สามารถถอนต้นหัวผักกาดยักษ์ออกมาได้?” และ “เด็กๆ มีวิธีใดบ้างที่จะช่วยตัวละครในนิทานให้ถอนต้นหัวผักกาดยักษ์ออกมาได้?” การถามคำถามเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้เด็กคิดวิเคราะห์และเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่จินตนา ปริดานันต์ (2546) กล่าวไว้ว่า ครูควรตั้งคำถามที่หลากหลาย โดยเฉพาะคำถามปลายเปิด ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เด็กได้คิดวิเคราะห์และแสดงออกความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ในขณะที่ใช้คำถาม ครูไม่ควรปิดกั้นความคิดของเด็ก และควรส่งเสริมให้เด็กมีบทบาททั้งในการตั้งคำถามและการตอบคำถาม เพื่อสนองความต้องการของเด็กในช่วงวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจ

สิ่งต่าง ๆ รอบตัว การทำเช่นนี้จะช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กและส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของสมจิต สวธนไพบูลย์ (2541) ที่เสนอว่าในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา ครูควรให้เด็กได้มีโอกาสวิเคราะห์และตรวจสอบปัญหาก่อนว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับอะไร และควรเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ตั้งคำถาม และค้นหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยไม่ควรบอกวิธีการแก้ปัญหาให้เด็กโดยตรง การใช้คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ช่วยดึงเด็กให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และทำให้ครูทราบถึงระดับความเข้าใจของเด็ก การตั้งคำถามและการฝึกคิดหาคำตอบเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ในตัวเอง ซึ่งส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นการสร้างสถานการณ์ใหม่ เป็นขั้นตอนที่让孩子มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาผ่านการใช้สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ โดยเริ่มจากการสนทนาและซักถามเด็กเกี่ยวกับวิธีการใช้วัสดุต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่กำหนด เช่น ในกรณีของนิทานเรื่อง “ตุ๊กตาตัวน้อย” ที่ตุ๊กตาทกลงไปในน้ำ ครูจะนำอุปกรณ์ต่างๆ เช่น โตะ, แก้ว, ไม้ยาวขนาดต่างๆ, และเชือก มาให้เด็กเลือกใช้ตามความคิดของแต่ละกลุ่ม ในขั้นตอนนี้ เด็กจะได้ทดลองใช้วัสดุต่างๆ เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาตามที่พวกเขาคิดออก เช่น กลุ่มหนึ่งอาจเลือกใช้ไม้เพื่อเชยตุ๊กตาขึ้นมา แต่ไม่สำเร็จ จากนั้นกลุ่มนั้นอาจเปลี่ยนวิธีการโดยใช้ไม้เพิ่มเติมเพื่อค้ำตุ๊กตาแทนการเชย และพบว่าวิธีนี้สามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ ขั้นนี้ช่วยให้เด็กได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และการทดลองใช้วัสดุในการแก้ปัญหา รวมทั้งการทำงานร่วมกันในกลุ่ม เพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการกับสถานการณ์ที่เผชิญ ซึ่งสอดคล้องกับ เวสซ์เลอร์ (ประสาธ อิศรปริดา, 2538) อ้างอิงจาก Tannenbaum, et al, 1961) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้คิดตัดสินใจแก้ปัญหาจะต้องจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สัมผัสผ่านการกระทำกับวัสดุหลากหลาย เป็นไปตามแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ (learning by doing) โดยวิธีสอนที่ดีจะต้องรู้จักฝึกให้ลงมือปฏิบัติโดยที่เด็กได้ลงมือกระทำกับสื่ออุปกรณ์ และได้เรียนรู้ด้วยตนเองว่าสามารถนำวัสดุเหล่านั้นมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นความคิดการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาของเด็กได้ดี ฝึกให้เด็กเผชิญสถานการณ์จริงซึ่งจะทำให้เกิดข้อค้นพบด้วยตนเองและได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาให้สูงขึ้น สอดคล้องกับทศนา แหมมณี (2562) ที่กล่าวว่า การจัดสถานการณ์บทบาทสมมติเป็นวิธีการที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและเข้าใจสถานการณ์ด้วยการเห็นและสัมผัสด้วยตนเอง การให้เด็กสวมบทบาทในสถานการณ์ช่วยให้เด็กได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหา เมื่อเผชิญกับสภาพการณ์ต่างๆ ทำให้พวกเขาสามารถคิดและแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น โดยการจัดสถานการณ์บทบาทสมมติช่วยฝึกให้เด็กพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เป็นจริง

ขั้นสรุปสถานการณ์เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการให้เด็กและครูร่วมกันทบทวนและสรุปเกี่ยวกับการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ในนิทาน เพื่อให้การดำเนินเรื่องนิทานมีความสมบูรณ์ ในขั้นนี้ ครูจะใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้สะท้อนและอภิปรายเกี่ยวกับการดำเนินการที่ทำไป เช่น ถามถึงสาเหตุของปัญหา แนวทางการแก้ปัญหาและการ

ลงมือทำร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม โดยครูจะสนทนาและซักถามเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา ว่าทำไมถึงเลือกสิ่งเหล่านั้น และวิธีการที่เลือกช่วยให้การแก้ปัญหาสำเร็จหรือไม่ นอกจากนี้ยังถามว่า หากไม่มีอุปกรณ์เหล่านี้ เด็กจะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร และถ้าเจอสถานการณ์คล้ายคลึงกับนิทาน เด็กจะสามารถนำวิธีการแก้ปัญหาที่เรียนรู้มาใช้อย่างไร ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถนำแนวทางและวิธีการในการแก้ปัญหาจากนิทานไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของบุญทัน อยู่ชมบุญ (2533) ที่กล่าวว่า การสรุปกิจกรรมช่วยให้เด็กสามารถเปรียบเทียบและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์จำลองในนิทานกับเหตุการณ์จริง ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาใช้ในการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ดีขึ้น การสรุปและทบทวนช่วยให้เด็กเข้าใจวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันในอนาคต เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์เดิมที่ช่วยให้เด็กสามารถปรับปรุงและพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ Bruner (1971) กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหาเป็นความสามารถที่พัฒนาจากการใช้ประสบการณ์เดิมทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถเชื่อมโยงการระบุปัญหาและหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น โดยกิจกรรมในขั้นนี้จะช่วยให้เด็กได้ทบทวนถึงกระบวนการแก้ปัญหาร่วมกันของแต่ละกลุ่ม ว่ามีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไรและเห็นแนวทางแก้ปัญหาหลายหลาก รวมถึงแนวทางใหม่ ๆ จากกลุ่มเพื่อนอื่น ๆ การทบทวนกิจกรรมจะทำให้เด็กเห็นวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันและสามารถนำไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงที่อาจพบเจอในชีวิตประจำวัน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ผลการศึกษาระดับความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน สถานการณ์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดีมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน สามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 ด้านการระบุปัญหา เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์มีความสามารถในการระบุปัญหาสูงขึ้น เนื่องจากกิจกรรมนี้เปิดโอกาสให้ครูใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นความคิดของเด็กในการหาสาเหตุของปัญหาในนิทาน เด็กได้รับโอกาสในการคิดร่วมกันเพื่อหาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาย่อยต่อเนื่อง นอกจากนี้ กิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ยังช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็ก ทำให้พวกเขามีส่วนร่วมในการฟังและติดตามเรื่องราวในนิทาน ซึ่งส่งผลให้เด็กสามารถเชื่อมโยงเนื้อเรื่องกับการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยการฟังนิทานและตอบคำถามช่วยให้เด็กใช้ความคิดและความสามารถของตนเองในการแก้ไขปัญหาละครในนิทานอย่างมีประสิทธิภาพ ในกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์ เรื่อง "ยีราฟผู้นำสงสาร" ครูเล่านิทานถึงเหตุการณ์ที่ยีราฟไม่สามารถโน้มตัวลงดื่มน้ำจากบ่อได้ และใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความคิดของเด็กในการหาสาเหตุของปัญหานี้ เช่น ทำไมยีราฟจึงไม่สามารถดื่มน้ำจากบ่อได้ ซึ่งเด็กสามารถระบุสาเหตุได้หลากหลาย เช่น ยีราฟคอยาวเกินไปจนไม่สามารถโน้มตัวลงดื่มน้ำในบ่อได้, ยีราฟตัวสูงและยาวมาก, บ่อน้ำลึกเกินไป, หรือ น้ำในบ่อมีปริมาณน้อย เป็นต้น การตั้งคำถามในลักษณะนี้ช่วยให้เด็กได้คิดและระบุสาเหตุของปัญหาได้จากการสนทนาและการตั้งคำถามอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับที่ฉันทนา ภาควงกช กล่าวว่าการตั้งคำถามและการ

ชี้แนะจากผู้ใหญ่ช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็กและส่งเสริมให้เด็กค้นหาความจริงจากการสังเกต การเปิดโอกาสให้เด็กเสนอความคิดเห็นและตัดสินใจด้วยตนเองยังช่วยให้เด็กกล้าแสดงออกและมีความเชื่อมั่นในการแสดงความคิดเห็น (ฉันทนา ภาคบงกช 2528) ในกระบวนการฝึกฝนการแก้ปัญหา ครูควรหลีกเลี่ยงการให้วิธีการแก้ปัญหาอย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากการให้คำตอบโดยตรงอาจลดโอกาสให้เด็กได้ใช้ยุทธศาสตร์การคิดของตนเอง ซึ่งอาจส่งผลให้เด็กไม่ได้พัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเต็มที่ (สมจิต สวธนไพบุลย์, 2541) การเปิดโอกาสให้เด็กได้คิดและค้นหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองช่วยส่งเสริมทักษะการคิดอย่างเป็นระบบและการตัดสินใจที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณทิพา มีสาวงษ์ (2554) ที่ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการใช้คำถามต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพร้อมการใช้คำถามมีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการใช้คำถามในการเล่านิทานสามารถกระตุ้นทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านการสร้างทางเลือก เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์มีความสามารถในการสร้างทางเลือกที่สูงขึ้น เนื่องจากการจัดกิจกรรมนี้ใช้สื่อวัสดุและอุปกรณ์เป็นฐานในการกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา ซึ่งช่วยกระตุ้นความสนใจของเด็ก ทำให้พวกเขามีความกระตือรือร้นในการคิดและแสดงพฤติกรรม การแก้ปัญหา โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้กลุ่มของตนสามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในกิจกรรมนี้ เด็กจะได้มีโอกาสพูดคุยและวางแผนร่วมกันในการหาวิธีการแก้ปัญหา ตัวอย่างเช่น นิทานเรื่อง “ต้นหัวผักกาดยักษ์” ซึ่งเงื่อนไขปัญหาคือตัวละครในนิทานไม่สามารถถอนต้นหัวผักกาดยักษ์ขึ้นมาได้ ผู้วิจัยจึงเตรียมสื่อวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้เป็นแนวทางให้เด็กเลือกเพื่อแก้ปัญหา เช่น บัวรดน้ำ, น้ำ, ถังน้ำ, จอบเสียม, ไม้, ผ้า และเชือก โดยเด็กแต่ละคนในกลุ่มจะช่วยกันสนทนาและวางแผนการใช้สื่อเหล่านี้ในการแก้ปัญหา เพื่อให้กลุ่มสามารถผ่านพ้นอุปสรรคและบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ในระหว่างที่ทำกิจกรรม เด็กแต่ละกลุ่มจะมีการปรึกษากันเพื่อเลือกใช้อุปกรณ์ที่สามารถช่วยให้ถอนต้นหัวผักกาดยักษ์ขึ้นมาได้ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้คือ เด็กแต่ละกลุ่มสามารถเลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสมและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจนสามารถถอนต้นหัวผักกาดขึ้นมาได้สำเร็จ การที่เด็กสามารถคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายและสร้างสรรค์นั้น เป็นผลจากการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งช่วยให้พวกเขาได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ (learning by doing) โดยวิธีสอนที่ดีจะต้องรู้จักฝึกให้ลงมือปฏิบัติโดยที่เด็กได้ลงมือกระทำกับสื่ออุปกรณ์ ดังเช่น Piaget.J (Piaget, 2004, อ้างอิงใน สิริมา วิทยุณนันทพงษ์, 2550) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ โดยให้โอกาสเด็กตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งจะกระตุ้นกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยัง

สอดคล้องกับแนวคิดของบรูเนอร์ (Bruner) ที่กล่าวว่า เด็กจะเริ่มมีการคิดได้เมื่อเริ่มลงมือกระทำ การกระทำจะช่วยให้เด็กพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และการสร้างภาพในสิ่งที่ป็นนามธรรม

ด้านการลงมือแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยการเล่านิทานในรูปแบบนี้ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการคิดและลงมือแก้ปัญหามีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในนิทาน เด็กจะได้ปรึกษากันเพื่อหาสาเหตุของปัญหาและคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาร่วมกัน ทำให้พวกเขาสามารถเลือกแนวทางที่เหมาะสมและดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ การที่เด็กได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและแก้ปัญหานั้น ส่งผลให้เด็กสามารถฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการทำงานร่วมกัน ในขณะเดียวกัน ยังทำให้เด็กเรียนรู้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน การสนทนาและการทำงานร่วมกันช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจสถานการณ์และแนวทางการแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น การใช้กิจกรรมการเล่านิทานสถานการณ์จึงเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและการคิดเชิงวิพากษ์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและการคิดวิเคราะห์ตามแนวคิดของ John Dewey, Jean Piaget, และ Jerome Bruner ที่กล่าวถึงการเรียนรู้จากการกระทำและการให้โอกาสในการตัดสินใจด้วยตนเอง

เด็กสามารถเลือกวิธีที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาโดยการสวมบทบาทสมมติในสถานการณ์นั้น ๆ อย่างเช่นในนิทานเรื่อง “เก็บผลไม้ในสวน” ซึ่งตัวละครมีปัญหาในการนำผลไม้กลับไปได้ เนื่องจากขาดภาชนะที่เหมาะสม อุปกรณ์ที่มีให้เลือก ได้แก่ ภาชนะขนาดต่าง ๆ, ผ้ายาว, ถัง, ชัน, ตะกร้า, ถุง, กระเป๋า, หมวก และกล่อง ตัวอย่างเช่น เด็กบางกลุ่มเลือกใช้ตะกร้าแต่พบว่าตะกร้าไม่สามารถบรรจุผลไม้ทั้งหมดได้ หลังจากที่เด็ก ๆ พยายามวิธีต่าง ๆ และทำการทดลองผิดพลาดหลายครั้ง เด็กในกลุ่มได้ใช้สายเคเบิลเพื่อใส่ผลไม้ที่เหลือ เมื่อเพื่อนในกลุ่มเห็นว่าวิธีนี้ได้ผล จึงทำตาม จนสามารถเก็บผลไม้ทั้งหมดได้สำเร็จ สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม การเลียนแบบ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในกลุ่ม ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาประสบผลสำเร็จอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ของแบนดูรา (Bandura, 1977) ที่กล่าวว่าการที่ผู้สังเกตได้เห็นตัวแบบในสภาพการณ์จริงจะช่วยให้เกิดความสนใจในตัวแบบและสามารถลอกเลียนพฤติกรรมของตัวแบบได้ดีกว่าการเห็นจากตัวแบบอื่น ๆ โดยเด็กที่พบกับอุปสรรคในช่วงแรกจะพยายามหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน เมื่อพบวิธีที่ได้ผลแล้ว เด็กจะช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มเพื่อให้ผ่านพ้นอุปสรรคไปด้วยกัน การจัดกิจกรรมบ่อยครั้งจะทำให้เด็กมีโอกาสนทนา ปรึกษา และช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้น เพื่อให้กลุ่มสามารถผ่านพ้นอุปสรรคและบรรลุเป้าหมายได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไวโกตสกี (Vygotsky, อ้างถึงใน วัฒนา มัคคสมัน, 2544) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันในสภาวะที่ท้าทาย โดยเฉพาะในช่วงที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่เกินกว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยลำพัง (Zone of Proximal Development) เมื่อเด็กได้รับการสนับสนุนและทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า เด็กจะสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จและ

เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget, 1896-1980) ที่ระบุว่าในขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage) ช่วงอายุ 2-7 ปี เด็กมักจะใช้วิธีลองผิดลองถูกในการแก้ปัญหา แสดงพฤติกรรมอย่างมีจุดมุ่งหมาย และแก้ปัญหาผ่านการเปลี่ยนแปลงต่างๆ แม้ว่าความสามารถในการวางแผนจะยังมีขีดจำกัดก็ตาม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรกช อุตมสาลี (2555) ที่ศึกษาพฤติกรรมการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การใช้สถานการณ์จำลอง ซึ่งพบว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้พฤติกรรมการแก้ปัญหาของเด็กโดยรวมและในแต่ละด้านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 หลังการทดลอง

ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานสถานการณ์มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความสามารถด้านการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ดังนั้น ครูและผู้ที่สนใจในการศึกษาและจัดกิจกรรมที่เน้นการเล่นนิทานสถานการณ์สามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการสร้างประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป เพื่อช่วยพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาให้กับเด็กในช่วงวัยนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานสถานการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนควรมีความเข้าใจในธรรมชาติและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกและใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ การเลือกสถานการณ์ปัญหาควรเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวและสามารถพบได้ในชีวิตประจำวันของเด็ก นอกจากนี้ ครูควรมีความยืดหยุ่นในการปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความต้องการของเด็ก และใช้เทคนิคในการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กแสดงความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.2 การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ผู้จัดกิจกรรมควรทำความเข้าใจและศึกษาแบบประเมินความสามารถด้านการแก้ไข้ปัญหา

1.3 การจัดกิจกรรมการเล่นนิทานสถานการณ์เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจากการสวมบทบาทสมมติเป็นตัวละครในนิทาน ซึ่งมีการใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการแสดง คุณครูต้องคอยดูแลและระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยอย่างใกล้ชิด

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากิจกรรมการเล่นนิทานสถานการณ์ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย เช่น พฤติกรรมความเชื่อมั่น ความมีวินัยในตนเอง และทักษะทางสังคม เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้การสังเกตพฤติกรรมควบคู่กับการประเมินตามสภาพที่แท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กุลยา ตันติผลชีวะ. (2541). การเล่านิทาน, *การศึกษาปฐมวัย*, 2(2), 12 - 14.
- จินตนา ปรีดานันต์. (2546). *คำถามพัฒนาสมอง*. กรุงเทพฯ: ธรรมรักษ์.
- ฉันทนา ภาคบกข. (2528), *เขียนให้เด็กคิดโมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม*, กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ชาญชัย ยมดิษฐ์. (2548). *เทคนิคและวิธีการสอนร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: หลักพิมพ์.
- ดวงเดือน แจ้งสว่าง. (2542). *นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย*. สงขลา: คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏสงขลา.
- ดวงพร ผกามาศ. (2554). *ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย* ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ทิตนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ:ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ทิตนา แคมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ:ด้านสุทธาการพิมพ์.
- ธีรภรณ์ รักดี.(2550). *ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เรื่องน้ำ ตามโครงการพระราชดำริที่มีต่อการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, เทคโนโลยีราชชมงคลธัญบุรี
- นภเนตร ธรรมบวร. (2544). *การพัฒนากระบวนการคิดในเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- นภาพย สิริกรกาญจนา (2558). *ผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- บุญทัน อยู่ชมบุญ (2533). *หลักการสอน*, เชียงราย : คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงราย
- ประสาธ อิศรปรีดา. (2538). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการฝึก*. มหาสารคาม:มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรรณทิพา มีสาวงษ์. (2554). *ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการใช้คำถามที่มีผลต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย*, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย)*: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พัชรี คุ่มชาติ (2553). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการบ่น*, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ ฯ : เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.
- วัฒนา มัคคสมัน, 2544. *รูปแบบการเรียนรู้การสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ศิรินาถ บัวคลี่ (2549). *การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ศิรินาถ บัวคลี่. (2549). *การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- ศิรินาถ บัวคลี่. (2549). *การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศิลปากร
- สมจิต สวธนไพบูลย์. (2541). *เอกสารคำสอนวิชา กว. 571 ประชุมปฏิบัติการสอนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สาวิตรี รุญเจริญ. (2549). *นิทานทำให้เด็กฉลาด. วารสารศูนย์บริการวิชาการ, 14 (2), 29-32.*
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริมา ภิญโญนันตพงษ์. (2549). *การพัฒนาคุณธรรมของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีสอนโดยใช้ชุดนิทานชาดก*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุขสม สิวะอมรรัตน์. (2552). *ผลของการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อความสามารถในการทำงานกลุ่มของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุทัตตา จรัสคำจรรกุล (2565). *การพัฒนาหนังสือนิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านจังหวะสำหรับเด็กเป็โนระดับต้น*. หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตคณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรกษ อุดมสาลี. (2555). *พฤติกรรมและการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการใช้สถานการณ์จำลอง*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
- อารี พันธมณี. (2546). *จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนรู้การสอน*. กรุงเทพฯ : ไยใหม่ ศรีเอทีฟ กรุ๊ป.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bitter, G.G., Hatfield, M.M., & Edwards., N.T. (1989). *Mathematics methods for the elementary and middle school: a comprehensive approach*. Boston: Allyn and Bacon.

- Bourne, L.E., Ekstrand, B.R., & Dominowski, R.L. (1971). *The Psychology of Thinking*. Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall
- Bruner, J. (1971). *The relevance of education*. New York, NY: Norton & Co.
- Dewey, J. (1976). *How We Thing*. Massachusetts: D.C. Heath and Company.
- Piaget, J. (2004). *Introduction to Early Childhood Education: Preschool Through Primary Grades*. 5th ed. Boston: Pearson. Allen Lane the Penguin Press.
- Tannenbaum, R., Weschler, I.R. and Massarik, F. (1961). *Leadership Organization: A Behavioural Approach*. McGraw-Hill: New York.
- Tomprowski, P.D., Davis, C.L., Miller, P.H., Naglieri, J.A. (2008). Exercise and Children's Intelligence, Cognition, and Academic Achievement. *Educ Psychol Rev.* 20(2),111-131. doi: 10.1007/s10648-007-9057-0.
- Vygotsky, L.S. (1994). The problem of environment. In R. van der Veer, & J. Valsiner (Eds.), *The Vygotsky reader*. Cambridge: Blackwell.